

Jeffrey D. Sachs, Columbia Üniversitesi'nde Ekonomi Profesörü ve Yeryüzü Enstitüsü Direktörü'dür. Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin Binyıl Kalkınma Hedefleri konusunda Özel Danışmanıdır.

Prof. JEFFREY D. SACHS

Sıkıntısız hizmet

Dünyanın dört bir yanında insanlar, **genel enflasyondan daha hızlı arttığı görülen masraflar** olan sağlık hizmetleri ve okul paralarını zar zor karşılayabiliyor. Fakat süregiden bilişim ve iletişim teknolojileri (BİT) devrimi sayesinde artık sağlık, eğitim ve diğer hizmetlerin maliyetinde keskin bir düşüş olanaklı hale geldi.

Ekonomideki ünlü savlardan biri, hizmetlerin maliyetinin (sağlık, eğitim gibi) malların (gıda, petrol ve makineler gibi) maliyetleri ile göreli olarak artma eğiliminde olduğudur. Bu sav doğruya benziyor. Dünyanın dört bir yanında insanlar, genel enflasyondan daha hızlı arttığı görülen masraflar olan sağlık hizmetleri ve okul paralarını zar zor karşılayabiliyor. Fakat süregiden bilişim ve iletişim teknolojileri (BİT) devrimi sayesinde artık sağlık, eğitim ve diğer hizmetlerin maliyetinde keskin bir düşüş olanaklı hale geldi.

Hizmetlerin maliyetinin malların maliyetine oranı verimliliğe bağlıdır. Çiftçiler gıda ürünleri yetiştirmede çok iyileşmişken, öğretmenlerin çocukları eğitmesi daha az iyi hale gelmişse, gıda maliyeti eğitim maliyetine göre düşme eğilimine girecektir. Dahası, ülkenin bütününü doyurmak için daha az çiftçiye gerek olacağından, çiftçilik ile ilgilenen nüfusun oranı da düşme eğilimine girer.

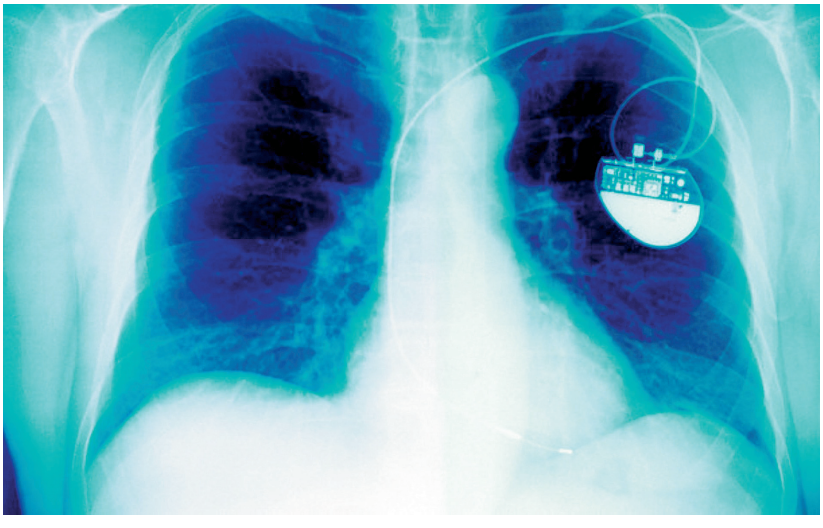
EĞİTİMDE HİZMET DEVRİMİ DÖNEMİ

Görmüş olduğumuz uzun dönem örüntüsü şöyle: Mal üretiminde çalışan iş gücünün payı zaman içinde azalmış iken malların fiyatı, hizmetlerin fiyatına göre düştü. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1950 yılında nüfusun yaklaşık yüzde 4'ü tarımda, yüzde 38'i sanayide (madencilik, inşaat ve imalat gibi) ve yüzde 58'i hizmet sektöründe çalışıyordu. 2010 itibarıyla, oranlar sırasıyla yüzde 2, yüzde 17 ve yüzde 81 oldu. Bu arada sağlık ve eğitim maliyetleri, bazı başka hizmet maliyetleri ile birlikte tırmanış sergiledi.

Ama artık hizmet sağlama alanında bir verimlilik devrimi mümkün. Bir öğretim üyesi olarak, kendi sınıfımda bunu hissettim. 30 yıl önce öğretmenliğe başladığımdan bu yana, teknoloji sabit kalmış gibi görünüyordu. Sınıfın önüne çıkıp, bir saatlik bir ders verirdim. Tabii ki kara tahtanın yerini tepegöz, sonra da PowerPoint aldı ama bunun ötesinde temel sınıf "üretim sistemi" pek az değişmiş gibiydi.

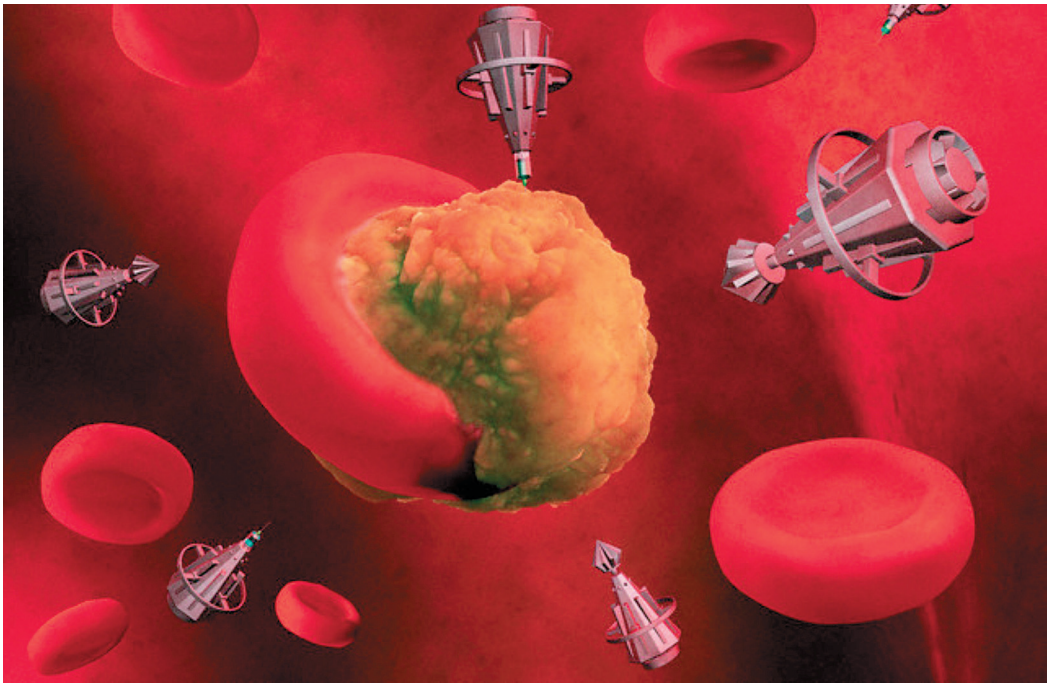
Son iki yılda her şey değişti ve daha iyiye gitti. Salı sabahları saat sekizde, Columbia Üniversitesi'ndeki bir bilgisayarı açıyoruz ve dünyadaki diğer 20 kampüsle birlikte bir "küresel sınıfa" katılıyoruz. Bir yerde bir profesör veya bir kalkınma uzmanı ders anlatıyor ve görüntülü konferans aracılığıyla yüzlerce öğrenci de dinliyor.

Bilişim teknolojisi sınıf kavramında devrim yapıyor ve birinci sınıf eğitim materyalleri üretmenin maliyetlerini aşağı çekiyor. Pek çok üniversite derslerini internet üzerinden ücretsiz olarak sunuyorlar ki dünyanın herhangi bir yerinde birileri, dünya standartlarında öğretim üyelerinden fizik, matematik veya ekonomi öğrenebilsin. Bu yıl güz döneminde, Stanford Üniversitesi'nden iki bilgisayar bilimi profesörü, derslerini dünyanın her köşesindeki öğrenciler için internete koydu. Şimdi 58 bin kayıtlı öğrencileri var.

SAĞLIKTA BİLİŞİM TEKNOLOJİSİ

Eğitimdeki bu atılımın aynısı artık sağlıkta da gerçekleşebilir. ABD sağlık sistemi, kısmen temel maliyetlerin pek çoğu Amerikan Tıp Birliği ve tekelci davranarak maliyetleri yükselten özel sektör sağlık sigor-

Bütünsel sağlık hizmeti daha uygar, etkili ve düşük maliyetlidir. BİT devrimi, bütünsel sağlık hizmetlerine erişimi, yeni ve güçlü yollarla sağlama olanağı sunuyor.

tası şirketleri tarafından kontrol edildiğinden, pahalılığı ile olumsuz şöhrete sahip. Bu tekelci fiyatlandırma sona ermeli.

Yüksek sağlık giderlerinin başka nedenleri de var. Pek çok insan kalp rahatsızlığı, diyabet, obezite, depresyon ve başka ruhsal bozukluklar gibi kronik rahatsızlıklardan mustarip. Bu hastalıklarla başa çıkılması gerekiyor ancak sağlık sistemi kötü şekilde idare ve tedavi edilirlerse, pahalı olabilir. Gereğinden çok daha fazla insan, durumlarını kurumsal bir bakım olmaksızın kontrol altında tutabilecek hatta hastalıklarını tamamen önleyebilecek tıbbi görüş alamadıkları için, acil servise ve hastane odalarına düşebilir.

Artık bilişim teknolojisi imdada yetişiyor. California'daki CareMore gibi yenilikçi şirketler, müşterilerini sağlıklı ve hastanelerden uzak tutmak için BİT kullanıyor. Örneğin CareMore'un hastaları evlerinde her gün basküle çıktıklarında, ağırlıkları sağlık hizmetleri birimine otomatik olarak iletiliyor. Kalp yetmezliğinin neden olabileceği tehlikeli bir ağırlık değişimi varsa, klinik hastayı hızlı bir muayene için çağırıyor ve böylece potansiyel olarak yıkıcı bir krizin önüne geçiyor.

BÜTÜNSEL SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİM

Bu yenilikçi şirketlerin yaklaşımlarının özünde üç fikir bulunuyor. İlki, insanların kendi sağlık durumlarını izlemek üzere yardım etmesi için BİT'ini kullanmak ve kişileri uzman tavsiyesi ile buluşturmak.

İkincisi, sosyal yardım işçilerini (bazen "toplum sağlığı işçisi" olarak adlandırılır), daha ciddi hastalıkların önlenmesi ve doktorların ve hastanelerin yüksek maliyetlerini düşürmek için evde hizmet sunmalarını sağlamak.

Üçüncü fikir ise pek çok hastalığın, kişilerin sosyal koşulları yüzünden oluşabildiği veya kötüleşebildiğinin kabul edilmesi. Belki hasta izole edilmiş, yalnız, depresyon çekiyor, işsiz ve bir başka kişisel veya aile faciası ile karşı karşıya olabilir. Bu sosyal durumlar ele alınmazsa, pahalı, hatta ölümcül bir tıbbi duruma yol açabilir.

Akılı sağlık hizmeti bu yüzden bütünseldir, insanlara yalnızca acil servise gelen birer hasta olarak değil, aynı zamanda kendi evleri ve çevrelerindeki birer birey ve aile üyesi olarak yardım eder. Bütünsel sağlık hizmeti daha uygar, etkili ve düşük maliyetlidir. BİT devrimi, bütünsel sağlık hizmetlerine erişimi, yeni ve güçlü yollarla sağlama olanağı sunuyor.

Bilişim ve iletişim teknolojileri ekonomik açından "yıkıcıdır", yani mevcut olan işi yapmanın daha pahalı yollarını rekabetin dışına iter. Yıkıcı teknolojilerin uygulanması hiç kolay değildir. Var olan yüksek maliyetli üreticiler, özellikle kemikleşmiş tekelciler direnirler. Ulusal bütçeler, eski yöntemlerin lehine olmaya devam edebilir.

Yine de hizmet sunumunda büyük maliyet tasarrufu ve büyük ilerlemelerin eli kulağında. İster zengin ister yoksul olsun, dünya ekonomilerinin bilgi çağındaki hızlandırılmış yenilikten kazanacağı çok şey var.

Telif Hakkı: Project Syndicate, 2010.
www.project-syndicate.org